

ZENEMŰVÉSZETI
INTÉZET

térZENEtér

V. zene a társas térben
tudományos ülészak
P T E M K Z M I
Pécs, 2021. október 15.

A konferencia programja

- 10:00 Megnyitó (dr. Gocsál Ákos intézetigazgató-helyettes)
- 10:05–10:25 Bandi Szabolcs – Lukácsi Tünde – Kemény Viktor – Vida Dorian – Nagy Sándor Imre – Vas Bence – Révész György (PTE BTK – PTE MK):
A zenész személyiség hat faktorban – egy empirikus vizsgálat tanulságai
- 10:30–10:50 Nagy Sándor Imre – Bandi Szabolcs Ajtony – Révész György (PTE BTK – PTE MK):
A zenei transzferhatások jelensége az elmúlt két évtized pszichológiai és idegtudományi kutatási tereiben
- 10:55–11:15 Kemény Viktor – Bandi Szabolcs – Vida Dorian – Révész György (PTE BTK):
„Önmagam zenei lefestése” – A zenei improvizáció fenomenológiája és mögöttes motívumai
- 11:20–11:35 Szünet
- 11:35–11:55 Bredács Alice (PTE MK):
Tehetségfejlesztés a művésztanár-képzésben
- 12:00–12:20 Hoffner Tibor – Gocsál Ákos (PTE):
A kóruséneklés iránti motivációk vizsgálata férfi kórustagoknál
- 12:25–12:45 Gocsál Ákos (PTE – ELKH NYTK):
Verbális és nemverbális kommunikáció a tanári munkában

Szervezőbizottság:

Prof. Dr. Vas Bence (elnök)
Dr. Gocsál Ákos

Az absztraktfüzetet szerkesztette:
Dr. Gocsál Ákos

Cím:

A zenész személyiség hat faktorban – egy empirikus vizsgálat tanulságai

Szerző(k):

Bandi, Sz.^{1,2,3,4}
Lukácsi, T.¹
Kemény, V.^{1,2}
Vida, D.^{1,2}
Nagy, S. I.^{2,3,4}
Vas, B.^{3,4}
Révész, Gy.^{1,2,3}

Affiliáció:

1. Pécsi Tudományegyetem – Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar – Pszichológia Intézet
2. Pécsi Tudományegyetem – Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar – Pszichológia Doktori Iskola
3. Pécsi Tudományegyetem – Művészeti Kar – Zeneművészeti Intézet
4. Pécsi Tudományegyetem – Művészeti Kar – Zeneművészeti Intézet – Zenepedagógiai és – pszichológiai Kutatócsoport

Absztrakt (max. 250 szó):

A zenészek személyiségének sajátosságait egyre növekvő számú tanulmány tematizálja, ezzel is keresve a zene pszichológiai hatásainak azon vonatkozásait, amelyek az élményvilág legmélyebb struktúráit érintik. A különböző személyiségmodellek alkalmazásával végzett vizsgálatok (ld. pl. Big Five, Giant Three, 16PF, stb.) számos pontjukban egyező, ám ugyanakkor releváns különbségeket is felmutató eredményekre jutottak. Feltűnően hiányzik ugyanakkor az egyik legkurrensebb személyiségleíró rendszer, a hat faktoros HEXACO modell felhasználásával született eredmények bevonása a diskurzusba, így erre – vélhetően első alkalommal – jelen kutatás keretei között kerül sor. Az önbeszámoló vizsgálati módszertan a diverz mintagyűjtéssel kiegészülve (pl. klasszikus- és könnyűzenészek egyaránt bevonásra kerültek) jelentőségteljes betekintést enged eddig kevésbé ismert aspektusaiba a zenészek karakterstruktúrájába, izgalmas fogalombeli eltérésekre hívva fel a figyelmet a klasszikusnak számító leírórendszerekkel való összevetésben. Az empirikus vizsgálatunk tanulságai szerteágazó képet mutatnak, egyaránt felhívva a figyelmet a módszertani szempontok alapos meghatározására és kritikai szemléletére, valamint visszajelzéssel szolgálnak a korábbi elméletvezérelt megközelítések új keretben való értelmezéséhez is.

Az első szerző e-mail címe:

bandi.szabolcs@pte.hu

Cím:

**A zenei transzferhatások jelensége
az elmúlt két évtized pszichológiai és idegtudományi kutatási tereiben**

Szerző(k):

Nagy, S. I.^{1,3}
Bandi, Sz. A.^{2,3}
Révész, Gy.²

Affiliáció:

1. Pécsi Tudományegyetem – Bölcsészettudományi Kar – Pszichológia Doktori Iskola
2. Pécsi Tudományegyetem – Bölcsészettudományi Kar – Pszichológia Intézet
3. PTE MK – Zenepedagógiai és -pszichológiai Kutatócsoport

Absztrakt (max. 250 szó):

A zene fejlesztő hatásai a XX. században rendkívüli nagy népszerűsége tettek szert a zenével, fejlesztőpedagógiával vagy a zene terápiai lehetőségeivel foglalkozók körében, de ugyanígy a téma iránt érdeklődő laikusok körében is. Számunkra örökérvényű kiindulópont Barkóczi Ilona és Pléh Csaba kutatása, melyben a Kodály-módszer hatásvizsgálatával a zene és kreativitás közötti fontos kapcsolatot bizonyították. Azonban a téma igazán nagy népszerűsége Francis Rauscher és munkatársai 1993-ban publikált, módszertani és interpretációs problémákat is felvető, cikke nyomán szerzett, melynek következtében a közvéleményben a mai napig megragadt tévhitek alakultak ki. Pozitív vonzata volt azonban, hogy a cikkben szereplő jelenséget cáfolni vagy igazolni kívánó tanulmányok a zenei transzferhatás-kutatások sorozatát indította el az elmúlt közel harminc évben, melynek köszönhetően a téma önmagában is egy jól elkülöníthető területet képvisel a zenei idegtudományon és zenepszichológián belül is. Ezek a kutatások kimutatták, többek között, a zene és a végrehajtó funkciók, zene és a munkamemória kapcsolatát. A zene és nyelv szoros kapcsolatát más oldalról is ismerjük, az ezen a téren végzett zenei-fejlődéslélektani vizsgálatok azonban tovább bővítették ilyen téren az ismereteinket is. Ma már több kutatás eredményei is rendelkezésre állnak, melyek igazolják a zenei fejlődés és a nyelvi fejlődés közötti korrelációkat, mint például a hangok spektrális feldolgozási képessége és a fonológiai tudatosság terén.

Előadásomban tehát a témában történt kezdeti empirikus lépéseket, az azokból származó ellentmondásokon keresztül az utóbbi évtized kutatási eredményeit kívánom bemutatni.

Az első szerző e-mail címe:

nagy.sandor.imre85@gmail.com

Cím:

**„Önmagam zenei lefestése”
A zenei improvizáció fenomenológiája és mögöttes motívumai**

Szerző(k):

Kemény, V.¹
Bandi, Sz.²
Vida, D.¹
Révész, Gy.²

Affiliáció:

1. Pécsi Tudományegyetem – Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar – Pszichológia Doktori Iskola
2. Pécsi Tudományegyetem – Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar – Pszichológia Intézet

Absztrakt (max. 250 szó):

A zenei improvizáció nagy múltra visszatekintő zenei technika, ami számtalan zenei műfaj szerves részét képezi. Spontán és kommunikatív aspektusai régóta ismertek a zenepszichológián belül, zeneterápiás keretek között pedig már régóta alkalmazzák a mentálhigiénés gondozás eszközeként pontosan ezen tulajdonságai miatt. Viszont azt, hogy pontosan milyen pszichés mechanizmusokon keresztül éri el terapeutikus hatását, illetve mik az improvizáció élményét leginkább meghatározó elemek még kevésbé kutatott terület. Exploratív kutatásunkban ezért azt vizsgáltuk, hogy mik a zenei improvizáció élményét leíró legfontosabb elemek és hogy milyen pszichés motívumok jelennek meg ezeknek a háttérben! A kutatói kérdés megválaszolására félig strukturált interjút vettünk fel hobby és professzionális zenészekkel. Összesen 12 fő (2 nő/10 férfi; 3 klasszikus/9 könnyűzenész; életkor M: 27.8 év, S.D.: 22 év) vett részt a vizsgálatban. Az adatok elemzésére interpretatív fenomenológiai analízist (IPA) alkalmaztunk. Az IPA analízisből a szelf-aktualizáció, és az interszubjektivitás témakörei emelkedtek ki. A szelf-aktualizáció főtémát a szabad/kötetlen önkifejezés, fejlődési vágy és a csúcs-élmények motívumai alkották. Az interszubjektivitás főtémában pedig a receptív attitűd és a rapport motívumai jelentek meg. Emellett a hivatásos illetve zenei pályára készülő zenészeknél megjelent a felkészültség és a korai benyomások témái, amik a szakmai identitás főtémáját alkották. Kvalitatív kutatásunkban azt találtuk, hogy a zenei improvizációban legalább annyira fontos a többi zenészhez és a közönséghez való kapcsolódás, a rapport kialakítása mint az én-identitás kifejezése, megélése és fejlesztése. Ezek a pszichés hatótényezők könnyedén összeegyeztethetőek más szakmai területekkel is, mint a diák központú pedagógia vagy a tanácsadás pszichológia.

Kulcsszavak: zenepszichológia, improvizáció, szelf-aktualizáció, interszubjektivitás, IPA

Az első szerző e-mail címe:

kemeny.viktor@pte.hu

Cím:

Tehetségfejlesztés a művésztanár-képzésben

Szerző(k):

Bredács A.¹

Affiliáció:

1. Pécsi Tudományegyetem – Művészeti Kar – Zeneművészeti Intézet

Absztrakt (max. 250 szó):

Az előadásban bemutatok egy olyan pedagógiai kísérletet, amelyet a képzőművész tanár és design- és vizuálművészet tanár szakos hallgatókkal folytatok több éve. A kísérletet adaptálni szeretném a zeneművészeti területre is, mivel pedagógiai kreatológiát a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karának Zeneművészeti Intézetében több éven keresztül tanítottam korábban a Neveléstudományi Intézet oktatójaként és a kísérlet főbb elemeit az elmúlt két évben sikeresen kipróbáltam egy tanártovábbképzésen keresztül zenetanárok csoportjainak körében is.

Előadásomban bemutatom e kísérlet motívumait, megvalósulásának céljait, körülményeit, ismertetem a hipotéziseimet, valamint feltárom a kísérlet számára kijelölt elméleti háttérét.

Hipotézisek: 1. A művészeti területen produktív hallgatók, pedagógiai sikereket is nagy eredménnyel érnek el, mert rendelkeznek olyan erősségekkel, mint az erős motiváció, kreativitás, reflexivitás, kitartás, problémamegoldó képesség és rugalmasság. 2. Azonban sokan csak akkor tudják kimutatni a bennük rejlő pedagógiai képességeket, ha „direkt” lehetőséget kapnak rá egy-egy speciális helyzetben, feladatban.

A kísérletben azt vizsgálom, hogy e két hipotézist mennyiben segíti az élményalapú mediált tanulás és a személyre szabott oktatás.

Véleményem szerint igen fontosak a sikeres tanuláshoz a saját élményekre épülő konkrét tapasztalatok, a megfigyelésekre épülő reflexiók, az élmények ismeretökké és begyakorlássá történő átalakítása és az ismeretek további új helyzetekben történő alkalmazása. Ezek képesek felkelteni és huzamos ideig fenntartani a tanulási kedvet, képesek intenzíven fejleszteni a tudást és a tanításhoz szükséges képességeket, ezáltal biztosítani tudják az egyéni sikerességet.

A kísérlet elméleti háttérét a differenciálás, az adaptivitás, a metakogníció és a metaemóció fejlesztése, valamint a pedagógiai kreatológia képezi.

Az előadásban bemutatok egy korszerű tanári tehetségmodellt és a tanári tehetségfejlődésnek azokat a trendjeit, amelyek egy diszciplínává váláshoz vezetnek.

Kulcsszavak: pedagógiai kísérlet, tehetségmodell, a tehetséges tanár ismérvei, pedagógiai kreatológia

Az első szerző e-mail címe:

bredacs.alice@pte.hu

Cím:

A kóruséneklés iránti motivációk vizsgálata férfi kórustagoknál

Szerző(k):

Hoffner Tibor¹ – Gocsál Ákos¹

Affiliáció:

1. Pécsi Tudományegyetem – Művészeti Kar – Zeneművészeti Intézet

Absztrakt (max. 250 szó):

A férfikari kóruskultúra Magyarországon - ahogy számos európai országban is - háttérbe szorult a XX. század második felében, hiszen a férfikarok folyamatosan átalakultak vegyeskarokká. „A férfikar százada előkészület volt. Most jöjjön a teljesedés” – írta 1936-ban Kodály a témára reflektálva (Kodály, 1936/2007a, 57. o.) „A polgári dalárdák mindenütt bomladoznak. Új célokat kell kitűzni, új tartalommal megtölteni. Ez a cél nem lehet más: a nemzeti zenekultúra nagy céljai munkatervében részt venni, azt szolgálni...” (Kodály, 1989. 399. o.)

A férfikari mozgalmakat maroknyi együttes tartotta és tartja életben. Az együttesek tagjainak motiváció kutatása segítheti a kórusok közösségének megerősítését és minőségi szakmai munkájuk elősegítését.

A jelen előadásban kérdőíves kutatásunk eredményeit szeretnénk ismertetni. Hipotéziseink: (1) A vegyeskarokban magasabb beosztású férfiak énekelnek, mint a férfikarokban. (2) A férfikarokban a közösségi értékek nagyobb hangsúlyt kapnak, mint a kórus művészi színvonala. (3) A férfikarok tagjai a közösség miatt járnak a kórusba. (4) A férfikarok átlagéletkora magas. (5) A férfikarok repertoárja megosztó az énekesek körében. Kérdőívünket 1014 válaszadó töltötte ki. Bár elsősorban a férfi kórustagok válaszait kívántuk felmérni, a kitöltést lehetővé tettük női kórustagok számára is, hogy a későbbiekben összehasonlításokat tudjunk végezni. Összességében azt állapítottuk meg, hogy a közösségi élet, különösen a kórus utazásai nagymértékben meghatározóak a férfi kórustagok számára. A kórustagok elégedettek kórusaikkal, átlagéletkoruk magas, továbbá a férfikari kórustagok munkahelyi beosztása nem magasabb az vegyeskari átlagnál. A férfikarok repertoárja ugyanakkor megosztó az énekesek körében.

Irodalom:

Kodály Zoltán (1989): Közélet, vallomások, zeneélet. (szerk. Vargyas Lajos), Szépirodalmi könyvkiadó, Budapest.

Kodály Zoltán (2007a): Visszatekintés I. kötet (szerk. Bónis Ferenc), Argumentum Kiadó, Budapest.

Az első szerző e-mail címe:

gocsal.akos@pte.hu

Cím:

Verbális és nemverbális kommunikáció a tanári munkában

Szerző(k):

Gocsál Ákos^{1,2}

Affiliáció:

1. Pécsi Tudományegyetem – Művészeti Kar – Zeneművészeti Intézet
2. ELKH Nyelvtudományi Kutatóközpont – Magyar és Általános Nyelvészeti Intézet

Absztrakt (max. 250 szó):

Az előadás áttekintést nyújt a pedagógiai kommunikáció kutatásának főbb irányairól, továbbá hazai és külföldi szakirodalom alapján kevésbé kutatott, de lényeges területeket is felvázol. Pedagógiai kommunikációval kapcsolatos publikációkat az 1960-as évektől találunk a hazai szakirodalomban, ezek elsősorban a didaktikai megközelítés volt jellemző. Később megjelentek a pszichológiai szempontok is, pl. a Pygmalion-hatás vizsgálata pedagógiai helyzetekben. Az 1990-es évektől jelentek meg rendszerező, alapelveket megfogalmazó művek, de ezzel párhuzamosan fellendültek a nyelvészeti megközelítésű kutatások, amelyek korszerű nyelvészeti apparátussal (pl. társalgáselemzés, beszédaktusok, diskurzusjelölők stb.) elemeztek pedagógiai helyzeteket. Bár a nemverbális kommunikációs formák szintén ismertekké váltak a pedagógiai szakirodalomban, ezek szisztematikus kutatása elmaradt. A kommunikációkönyvekben, kurzusokon ugyan találkozunk ezek felsorolásával, rövidebb-hosszabb ismertetésével, hazai empirikus adatok azonban alig állnak rendelkezésre.

Az előadás a számos nemverbális kommunikációs forma és jelenség közül a para- és extralingvisztikai csatorna szerepét tekinti át részletesebben. Más szakterületeken – orvostudomány, marketing, a pszichológia különböző területei – ismeretesek olyan kutatások, amelyek a nemverbális, vokális csatorna benyomásformáló, sőt, döntéseket befolyásoló hatásait igazolják. Ezek mintájára megfogalmazhatók következtetések és kutatási kérdések pedagógiai helyzetekre, tanár-diák kapcsolatra vonatkozóan is.

Az első szerző e-mail címe:

gocsal.akos@pte.hu